

Η Κύπρος στη ζώνη του ευρώ: προοπτικές και προκλήσεις

Ομιλία του Αθανάσιου Ορφανίδη, Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου,
στην εκδήλωση για τα 80 χρόνια του ΚΕΒΕ

Λευκωσία, 3 Δεκεμβρίου 2007

Η οικονομική πρόοδος δεν έχει προδιαγραφόμενο τέλος. Κτίζεται, εξελίσσεται δυναμικά και προχωρά προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις ανάλογα με το όραμα, την τόλμη και τις επιλογές του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά και το βαθμό σεβασμού, ενθάρρυνσης και προώθησης του ελεύθερου επιχειρηματικού πνεύματος από τους αρμόδιους κρατικούς θεσμούς. Αυτό ακριβώς το επιχειρηματικό πνεύμα που χαρακτήριζε ανέκαθεν τους Κύπριους διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην προετοιμασία της κυπριακής οικονομίας για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τώρα στη ζώνη του ευρώ. Γι' αυτό αισθάνομαι ιδιαίτερη ικανοποίηση που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σε μια ομάδα ανθρώπων με ουσιαστική συνεισφορά στη διαχρονική εξέλιξη, πρόοδο και ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας.

Με την ευκαιρία που μου δίνετε να μιλήσω στα ογδοντάχρονα του ΚΕΒΕ, θα ήθελα να πω λίγα λόγια για τις προοπτικές και προκλήσεις της υιοθέτησης του ευρώ στην Κύπρο σε λίγες μέρες.

Η ένταξη της Κύπρου στην οικονομικά και πολιτικά ισχυρή ζώνη του ευρώ την 1 Ιανουαρίου του 2008 αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες ίσως προκλήσεις στην ιστορία του νησιού μας. Βρισκόμαστε, όμως, μπροστά σ' αυτή την πρόκληση με καλές προϋποθέσεις και συνθήκες: υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, χαμηλή ανεργία και εν γένει συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας. Η πορεία προς την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και προς το ευρώ δεν ήταν καθόλου εύκολη γιατί απαιτήσε κάθετη ρήξη με μερικές παλιές νοοτροπίες και πρακτικές που κρατούσαν τη χώρα μας σε σχετική απόσταση από τις σύγχρονες οικονομικές αντιλήψεις και την ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Η ελευθεροποίηση των επιτοκίων, για παράδειγμα, αλλά και η σταδιακή κατάργηση των περιορισμών της κίνησης κεφαλαίων, αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα των εκσυγχρονιστικών αλλαγών που επιτεύχθηκαν στη διάρκεια της ευρωπαϊκής πορείας της Κύπρου προς την ένταξη και προς το ευρώ. Οι αλλαγές αυτές επέδρασαν θετικά στην οικονομία και στους πολίτες της προς διάψευση των αρχικών ανησυχιών και προβληματισμών.

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου υπήρξε, καθόλη αυτή την περίοδο των εκσυγχρονιστικών αλλαγών, σταθερός και έμπρακτος υποστηρικτής της ευρωπαϊκής πορείας της Κύπρου.

Από νωρίς διέβλεψε πως η ενσωμάτωση της Κύπρου στη μεγάλη οικογένεια κρατών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, της ΟΝΕ, αποτελούσε την ορθότερη επιλογή για τη μικρή μας χώρα και την ανοικτή και ευαίσθητη σε εξωτερικές επιδράσεις οικονομία της. Λαμβάνοντας υπόψη τα οικονομικά δεδομένα και χωρίς να παραγνωρίζει τη σημασία των πολιτικών παραμέτρων, η Τράπεζα υποστήριξε αταλάντευτα ότι η Κύπρος είχε κάθε οικονομικό και κοινωνικό συμφέρον να υιοθετήσει το ευρώ το συντομότερο δυνατό.

Ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας στη μακροοικονομική σταθερότητα της Κύπρου, ειδικότερα σε ότι αφορά τη νομισματική σταθερότητα, ήταν καθοριστικός. Η χάραξη στρατηγικής και η άσκηση συνετής νομισματικής πολιτικής, η οποία είχε ως απώτερο σκοπό τη νομισματική σταθερότητα μέσω της συναλλαγματικής σταθερότητας, συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στη σημερινή επιτυχία.

Το όραμα για την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οδήγησε στην απόφαση του 1992 για σύνδεση της κυπριακής λίρας με το ECU, την τότε ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα, γεγονός που αντικατόπτριζε την ξεκάθαρη επιλογή για στενότερη σύνδεση της οικονομίας μας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακολούθως, η σύνδεση με το ευρώ, την 1 Ιανουαρίου, 1999, και η ένταξη της λίρας στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών II αποτέλεσαν τα επόμενα καθοριστικά βήματα στην ευρωπαϊκή μας πορεία, το μέχρι στιγμής αποτέλεσμα της οποίας δικαιώνει τις επιλογές μας και αναδεικνύει την ορθότητα της συνετής οικονομικής πολιτικής που ακολουθήσαμε με σταθερότητα.

Σίγουρα, η μετάβαση από τη λίρα στο ευρώ διανοίγει νέες ευκαιρίες και διευρύνει τις προοπτικές της οικονομίας και των πολιτών της. Τα οφέλη που μπορούμε να έχουμε είναι γνωστά και θα αποφύγω να τα επαναλάβω στον περιορισμένο χρόνο που διαθέτω. Θα προτιμήσω να εστιάσω την προσοχή μου στις προοπτικές και σημαντικές προκλήσεις για την αντιμετώπιση των οποίων όλοι έχουμε ρόλο να διαδραματίσουμε. Θα ήθελα να διαχωρίσω τις προκλήσεις αυτές σε βραχυπρόθεσμες, δηλαδή εκείνες που σχετίζονται με τις διαδικασίες και προσπάθειες ομαλής εισαγωγής του νέου νομίσματος και τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής στο νέο περιβάλλον της ζώνης του ευρώ.

Σε σχέση με τις βραχυπρόθεσμες προκλήσεις, είναι φυσικό, ότι ένα τέτοιο μεγάλο εγχείρημα, όπου γίνεται μετατροπή, για παράδειγμα, λογισμικών συστημάτων, και επίσης, μετατροπή όλων των κερμάτων, χαρτονομισμάτων και των άλλων μορφών χρήματος από λίρες σε ευρώ, δημιουργεί αναπόφευκτα για όλους τους πολίτες εύλογες ανησυχίες, ερωτηματικά και πρακτικές δυσκολίες.

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών έχει επωμιστεί μεγάλο μερίδιο της ευθύνης για την πιο πάνω προετοιμασία, με ουσιαστική βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Χαρακτηριστικά αναφέρω τη συμβολή της Κεντρικής Τράπεζας στην προετοιμασία και προπαρασκευή για ομαλή εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ, την κατάλληλη ενημέρωση και υποβοήθηση του χρηματοοικονομικού τομέα, κυρίως των τραπεζών, για τη μετάβαση από τη λίρα στο ευρώ και την πληροφόρηση του κοινού για τις αξίες, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας και άλλα τεχνικά χαρακτηριστικά του νέου νομίσματος.

Σήμερα, μπορεί χωρίς υπερβολή να λεχθεί ότι σημαντικό έργο έχει ήδη επιτελεστεί. Για να πετύχει όμως το όλο εγχείρημα, σημαντικό ρόλο έχετε και εσείς, οι επιχειρηματίες του τόπου μας. Είναι καθοριστικά σημαντικό, και θα πρέπει να το επαναλάβω, ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι απόλυτα έτοιμες για τη μεγάλη αλλαγή. Η έγκαιρη προετοιμασία και ενημέρωσή για διάφορες πτυχές της διαδικασίας αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία του εγχειρήματος. Για παράδειγμα, ο προεφοδιασμός των επιχειρήσεων με κέρματα και χαρτονομίσματα ευρώ, είναι απαραίτητος ώστε να είναι έτοιμες οι επιχειρήσεις για να διεκπεραιώνουν σωστά τις συναλλαγές τους από την 1 Ιανουαρίου 2008. Επίσης, είναι αναγκαία η γνώση των χαρακτηριστικών ασφαλείας των νέων χαρτονομισμάτων, ιδιαίτερα λόγω του ότι το ευρώ είναι ένα διεθνές νόμισμα, όπως και η γνώση για την εγκυρότητα των επιταγών σε Κυπριακές λίρες.

Η υιοθέτηση του ευρώ δεν αποτελεί το τέρμα της πορείας εκσυγχρονισμού και αναδόμησης της κυπριακής οικονομίας και των θεσμών της. Αντίθετα, αποτελεί μια νέα αρχή, ένα νέο βασικό θεμέλιο για μια υγιή και ισχυρή αναπτυξιακή προοπτική. Η ένταξη στη ζώνη του ευρώ αντικατοπτρίζει την πρώτη επιτυχία μιας σκληρής δοκιμασίας εξυγίανσης των κύριων μακροοικονομικών δεικτών, που αποτελεί το μεγαλύτερο εχέγγυο διασφάλισης υψηλού βιοτικού επιπέδου για το σύνολο του κυπριακού λαού. Δεν μπορούμε όμως σε καμία περίπτωση να εφησυχάζουμε. Εξάλλου να μην ξεχνάμε την παγκοσμιοποίηση και το έντονο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον, που επιβάλλει πλήρη ετοιμότητα, εγρήγορση και συνεχή ευελιξία.

Όπως γνωρίζετε, με την ένταξή μας στη ζώνη του ευρώ, οι αποφάσεις νομισματικής πολιτικής θα λαμβάνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στο οποίο, φυσικά θα συμμετέχει και θα συναποφασίζει ο εκάστοτε Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Η άσκηση νομισματικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο, δηλαδή, η δυνατότητα χρήσης των εγχώριων επιτοκίων για συγκράτηση του πληθωρισμού θα χαθεί. Ταυτόχρονα, όμως, η ανάγκη για διατήρηση του πληθωρισμού σε

χαμηλά επίπεδα θα συνεχίσει να υφίσταται, και μάλιστα πιο επιτακτικά. Ο υψηλότερος εγχώριος πληθωρισμός σε μια ενοποιημένη αγορά με ένα κοινό νόμισμα θα συνεπάγεται ακριβότερα κυπριακά προϊόντα και υπηρεσίες που θα εκτοπίζονται από την ευρωπαϊκή και τις διεθνείς αγορές, απώλειες θέσεων εργασίας και μεγαλύτερα ελλείμματα στα δημόσια οικονομικά.

Η απώλεια του εργαλείου άσκησης νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής σε εγχώριο επίπεδο για περιορισμό του πληθωρισμού και προστασία της ανταγωνιστικότητας, αναβαθμίζει τη σημασία της δημοσιονομικής πολιτικής και των διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία. Η συγκράτηση των δημοσίων δαπανών και η εφαρμογή δομικών αλλαγών που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας αποτελούν πλέον τα πιο ουσιαστικά εργαλεία συγκράτησης των πληθωριστικών τάσεων και διατήρησης της ανταγωνιστικότητας.

Μετά την ένταξή μας στην ευρωζώνη, δεσπόζουσα θέση παίρνει η δημοσιονομική πολιτική που θα πρέπει να είναι συνεπής και πειθαρχημένη. Εννοείται ότι, η διατήρηση νοικοκυρεμένων δημόσιων οικονομικών δεν είναι ασυμβίβαστη με τη συνύπαρξη αναπτυξιακής και κοινωνικής πολιτικής. Η δημοσιονομική πειθαρχία θα πρέπει να εμπεδώνεται και να ενισχύεται προληπτικά, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν ευνοϊκές συνθήκες, όπως είναι οι σημερινές στην Κύπρο.

Ακόμα ένας λόγος που επιβάλλει την ανάγκη για δημοσιονομική πειθαρχία στο νησί μας είναι οι υφιστάμενες δημογραφικές προκλήσεις, που άνκαι μακροπρόθεσμες, είναι ιδιαίτερα ορατές και σοβαρές. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχουν επανειλημμένα τονίσει τον κίνδυνο της περαιτέρω επιβάρυνσης των δημοσιονομικών μας στο μέλλον από αύξηση στις δημόσιες δαπάνες εξαιτίας του δημογραφικού προβλήματος που αντιμετωπίζει η Κύπρος. Συγκεκριμένα, με τα σημερινά δεδομένα οι ηλικιακά συνδεδεμένες δημόσιες δαπάνες προβλέπεται να έχουν την μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ μέχρι το 2050. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Hoffmaister et al, 2007), αναμένεται ότι σε περίπτωση που δεν ληφθεί κανένα δομικό μέτρο, οι καταναλωτικοί φόροι θα χρειαστεί τελικά να αυξηθούν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες για την κάλυψη των αυξημένων δαπανών του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Σίγουρα, αυτό το σενάριο δεν αποτελεί πρόβλεψη μου και δεν είναι καλή λύση για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε. Είναι όμως ενδεικτικό της σοβαρότητας και του μεγέθους της πρόκλησης που έχουμε μπροστά μας.

Όπως παραστατικά μας υπενθύμισε ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, κ. Λουκάς Παπαδήμος, στην ομιλία του την περασμένη Δευτέρα στη Λευκωσία (Parademos, 2006), ο καλύτερος χρόνος για να διορθώσει κανείς μια στέγη που στάζει είναι όταν ο ήλιος λάμπει και όχι όταν βρέχει. Συνεπώς, η εξοικονόμηση πόρων αλλά και η αποταμίευση των απρόσμενα αυξημένων δημόσιων εσόδων είναι επιτακτικές αποφάσεις. Μέσα σ' αυτό το πνεύμα, οι συζητήσεις για τη συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος της βιωσιμότητας του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα πρέπει σύντομα να αποδώσουν καρπούς. Οι προτάσεις που υπάρχουν ήδη στο τραπέζι πρέπει να καταλήξουν σε συμφωνημένη απόφαση. Επαναλαμβάνω ότι δεν είναι σοφό ούτε αποτελεσματικό να αναβάλλουμε αποφάσεις που όλοι ξέρουμε ότι πρέπει να ληφθούν έγκαιρα για το καλό του τόπου. Δεν είναι εξάλλου δίκαιο ούτε φρόνιμο να μεταφέρουμε ένα τόσο μεγάλο πρόβλημα στους ώμους των παιδιών και εγγονιών μας.

Εδώ θα ήθελα να τονίσω ότι οι αποφάσεις αυτές δεν χρειάζεται και, κατά τη γνώμη μου, δεν θα πρέπει να είναι δυσμενείς για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού της χώρας μας. Το αποτέλεσμα των συζητήσεων θα εξαρτηθεί από τις επιλογές μας ως κράτος και ως κοινωνία. Βιώσιμα και νοικοκυρεμένα δημοσιονομικά δεν σημαίνουν λιγότερο κοινωνικό κράτος, απλά σημαίνουν πιο στοχευμένες, ορθολογιστικές και μετρημένες αποφάσεις.

Οι διαρθρωτικές αλλαγές που έχει ανάγκη η οικονομία για να μπορέσει να αντιμετωπίσει στις προκλήσεις του μέλλοντος μέσα στη ζώνη του ευρώ δεν περιορίζονται μόνο στη δημοσιονομική πειθαρχία ή στο θέμα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αλλά επεκτείνονται και σε άλλους τομείς. Γενικά, στο νέο περιβάλλον που εισερχόμαστε πρέπει να δώσουμε ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην ανταγωνιστικότητά μας, γεγονός που προϋποθέτει περισσότερο δυναμισμό αλλά και ευελιξία στους διάφορους τομείς της οικονομίας συμπεριλαμβανομένου και του δημόσιου τομέα.

Ένα σημαντικό ζητούμενο λοιπόν που θα διατηρήσει και τους μισθούς και το βιοτικό μας επίπεδο ψηλά είναι η αύξηση της παραγωγικότητας. Το γεγονός αυτό πρέπει να μας διατηρεί σε εγρήγορση, ιδιαίτερα λόγω των σημαντικών περιθωρίων βελτίωσης που υπάρχουν στην οικονομία μας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, η συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων στην καινοτομία για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διεξάχθηκε το 2006, βρίσκει την Κύπρο να υστερεί σημαντικά στον τομέα της παραγωγικότητας εργασίας. Ο δείκτης παραγωγικότητας της Κύπρου το 2006 ήταν μόλις το 76% του συνόλου των χωρών μελών της ζώνης του ευρώ. Αυτό οφείλεται κυρίως στις χαμηλές συγκριτικά επιδόσεις της Κύπρου στον τομέα της καινοτομίας, καθώς η απόδοση της Κύπρου σε όλους σχεδόν τους δείκτες στον τομέα αυτό (π.χ. καινοτομικές εφαρμογές, δημιουργία γνώσης κ.ά.) είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ζητούμενο, λοιπόν, είναι η αύξηση της παραγωγικότητας. Πολλές φορές προβάλλεται η σωστή κατά την άποψη μου θέση ότι οι μισθοί θα πρέπει να είναι στα πλαίσια της παραγωγικότητας. Αυτό φυσικά, δεν σημαίνει ότι οι μισθοί θα πρέπει να είναι χαμηλοί. Εφόσον πετύχουμε υψηλή παραγωγικότητα, ανάλογα υψηλοί θα μπορούν να είναι και οι ρυθμοί των μισθολογικών αυξήσεων. Το κυριότερο, όμως, θα βρίσκονται σε διατηρήσιμα επίπεδα που συνάδουν με βιώσιμη ανάπτυξη.

Για το λόγο αυτό, η Κύπρος πρέπει οπωσδήποτε να προχωρήσει τάχιστα σε υλοποίηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που προβλέπονται από την Στρατηγική της Λισσαβόνας έτσι ώστε να επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα καθώς και στη στήριξη επενδύσεων, ιδιαίτερα στην έρευνα και καινοτομία.

Η ορθολογιστική αναβάθμιση του δημόσιου τομέα είναι επίσης συνυφασμένη και επιτακτική. Για παράδειγμα, η απλοποίηση διαδικασιών του δημοσίου, κυρίως εκείνων που έχουν να κάμουν με το κοινό και τις επιχειρήσεις, η μείωση της γραφειοκρατίας, η τεχνολογική αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών σίγουρα επιδέχονται βελτιώσεων άνκαι σημαντικά βήματα προόδου και εκσυγχρονισμού έχουν γίνει. Πρέπει να θυμόμαστε όμως ότι, λόγω της ένταξής μας στη ζώνη του ευρώ αλλά και της παγκοσμιοποίησης, ο πήχης έχει τεθεί πολύ ψηλά. Η Στρατηγική της Λισσαβόνας στοχεύει στο να καταστήσει την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης την πλέον δυναμική και ανταγωνιστική στον κόσμο, βασισμένη στη γνώση, ικανή να παράγει αειφόρο ανάπτυξη με περισσότερες καλύτερες θέσεις εργασίας, κοινωνική συνοχή και σεβασμό στο περιβάλλον. Εμείς πρέπει όχι μόνο να παρακολουθούμε αλλά να ακολουθούμε από κοντά και, γιατί όχι, μετά από λίγα χρόνια, να γίνουμε μπροστάρηδες.

Ίσως αυτά που ανέφερα σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις να ακούγονται κάπως αόριστα. Για να συγκεκριμενοποιήσω λοιπόν περισσότερο τα πράγματα θα αναφερθώ στον τρόπο που αντιμετώπισαν τις προκλήσεις της ένταξης στην ευρωζώνη δύο χώρες με εκ διαμέτρου αντίθετη οικονομική πρακτική: η Πορτογαλία, που θεωρείται από πολλούς ως παράδειγμα για αποφυγή, και η Ιρλανδία, που θεωρείται γενικά παράδειγμα προς μίμηση.

Στη δεκαετία πριν την υιοθέτηση του ευρώ την 1 Ιανουαρίου 1999, και οι δύο χώρες, ιδιαίτερα η Ιρλανδία, αναπτύσσονταν σημαντικά. Αυτή η ανάπτυξη όμως έκρυβε ουσιαστικές διαφορές. Η δημοσιονομική πολιτική στην Πορτογαλία ήταν επεκτατική, ενισχύοντας τις εγχώριες καταναλωτικές πιέσεις αυξάνοντας έτσι το κόστος εργασίας και

τον πληθωρισμό κατά την περίοδο 1990-1998. Το αποτέλεσμα ήταν μειωμένη ανταγωνιστικότητα και μεγαλύτερη αύξηση στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (8.9% του ΑΕΠ το 1999).

Αντίθετα, στην Ιρλανδία υιοθετήθηκε πειθαρχημένη δημοσιονομική πολιτική που σε συνδυασμό με την αύξηση της παραγωγικότητας περιόρισε τις πληθωριστικές πιέσεις σε χαμηλά επίπεδα κατά την ίδια περίοδο. Με αυτό τον τρόπο, η ανταγωνιστικότητά διατηρήθηκε σε καλά επίπεδα κρατώντας το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών στο 0.3% του ΑΕΠ κατά το 1999.

Με την υιοθέτηση του ευρώ στην Πορτογαλία τα προβλήματα στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα και η κακή δημοσιονομική της θέση συνέτειναν στην αναιμική οικονομική της πορεία. Το μέσο ετήσιο πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά την περίοδο 1999-2006 ανήλθε μόλις στο 1.7% με αναπόφευκτες μειωμένες μισθολογικές αυξήσεις και αυξημένη ανεργία. Από το 1999 έως σήμερα η Πορτογαλία δεν κατάφερε ακόμη να βελτιώσει τη θέση της στο διεθνή ανταγωνισμό ούτε και να μειώσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα.

Την ίδια περίοδο, από το 1999 έως το 2006, ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης για την Ιρλανδία έφτανε το 6.5% κατά μέσο όρο, επιφέροντας μικρό πλεόνασμα στα δημοσιονομικά ενώ οι μισθοί, μαζί με την παραγωγικότητα αυξάνονται σημαντικά.

Σε μεγάλο βαθμό, η διάσταση μεταξύ των δύο χωρών οφείλεται στα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των δύο οικονομιών, όπως ο διαφορετικός βαθμός ευελιξίας της οικονομίας, το ανθρώπινο δυναμικό, οι επενδύσεις στον τομέα της καινοτομίας, η διείσδυση στην πληροφορική κ.ά. Η ευελιξία που παρατηρείται στην αγορά εργασίας και στους μισθούς και τις τιμές στην Ιρλανδία βοήθησε στο να εμποδίσει την μεγάλη αύξηση στον πληθωρισμό και ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις του στην ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Το παράδειγμα λοιπόν της Πορτογαλίας αποτελεί σαφή προειδοποίηση ότι η ένταξη στη ζώνη του ευρώ δεν εξασφαλίζει ικανοποιητική οικονομική ανάπτυξη χωρίς την κατάλληλη οικονομική διάρθρωση και τις κατάλληλες εθνικές πολιτικές. Και αυτό ας το λάβουμε καλά υπόψη μας όλοι εδώ στην Κύπρο. Σε αντίθεση, τα διδάγματα από την εμπειρία της Ιρλανδίας δείχνουν ότι οι δυνατότητες είναι πραγματικά πολύ μεγάλες. Η χώρα αυτή, που πριν δύο μόλις δεκαετίες ήταν από τις φτωχότερες χώρες της Ευρώπης σήμερα είναι από τις πιο πλούσιες, με το κατά κεφαλήν εισόδημά της να φθάνει γύρω στο 130% του

μέσου όρου της ζώνης του ευρώ, το δεύτερο μεγαλύτερο από όλες τις χώρες με το κοινό νόμισμα.

Ενισχυτικό των πιο πάνω, αποτελούν τα συμπεράσματα πρόσφατης μελέτης του OECD (2007) σύμφωνα με τα οποία οι χώρες που επίσπευσαν την εφαρμογή των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπτύχθηκαν πολύ πιο γρήγορα από εκείνες που καθυστέρησαν.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να επαναλάβω ακόμα μία φορά την αισιοδοξία μου που συνάδει και με την εκτίμηση του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κ. Λουκά Παπαδήμου, όπως την εξέφρασε κατά τη διάρκεια της πρόσφατης επίσκεψής του στο νησί μας: Το μέλλον αυτής της χώρας και της οικονομίας της είναι ευοίωνα. Το μέγεθος, όμως, της επιτυχίας θα εξαρτηθεί από τις επιλογές μας. Ως λαός πετύχαμε πολλά μέχρι σήμερα, και θα πετύχουμε ακόμα περισσότερα στο μέλλον. Το ευρώ δεν είναι παρά μόνο η αρχή. Η αρχή για ένα καλύτερο αύριο, για μία οικονομία ισχυρή, για ένα βιοτικό επίπεδο που μπορούμε να κάνουμε αξιοζήλευτο σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Hoffmaister, Alexander, Mario Catalan and Jaime Guajardo (2007) "Pension reform: addressing the consequences of aging", in Cyprus Selected Issues, IMF, January.

OECD (2007) *Economic Survey of the European Union*, Organisation for Economic Co-operation and Development Policy Brief, September.

Papademos, Lucas (2006) "The adoption of the euro and economic performance in monetary union", public lecture at the Central Bank of Cyprus, Nicosia, 27 November.